

Vägval och riktning för en ny gymnasieskola

Gymnasieutredningen *Anita Ferm*

Mina utgångspunkter

Stärk elevens rätt till en god utbildning

Förtydliga ansvar, struktur och regelverk

Öka samverkan mellan skolhuvudmän och avnämare

Förslagen ska gälla för gymnasieskolan, oavsett huvudman samt för gymnasial vuxenutbildning

Samverkan med avnämare

Nationellt råd för utbildning

Nationella programråd

Lokala/regionala programråd

Nationellt råd för utbildning

Rådgivande till Skolverket i strategiska frågor kring utveckling och förnyelse.

Rådets ledamöter är avnämare från arbetslivet och högskolesektorn.

Rådet har initiativrätt.

Nationella programråd – 19 st

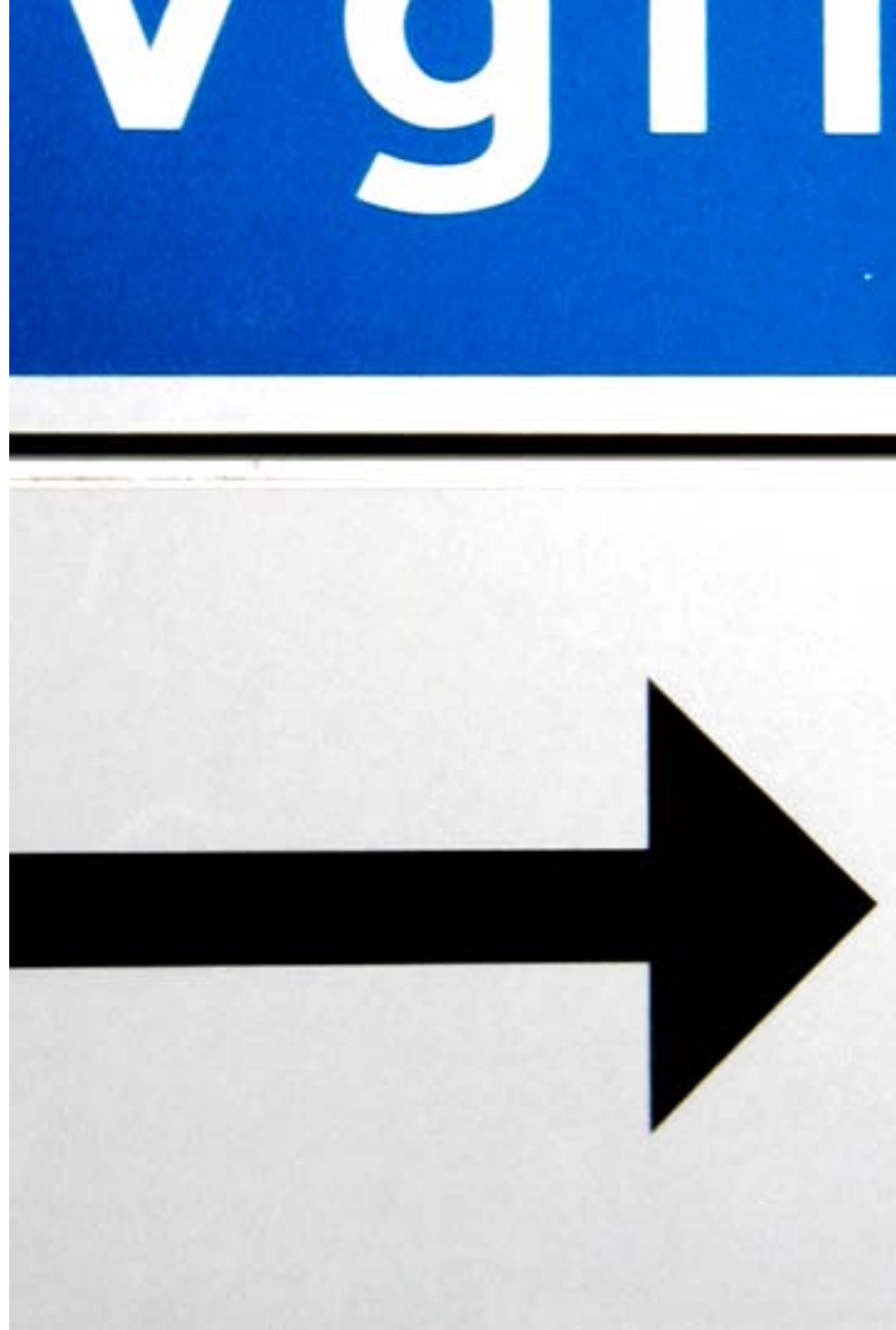
Operativa – bistå Skolverket i arbetet med styrdokument

Aktiv roll – kvalitetsarbete, examensmål, examensuppgifter och information till eleverna

Regionala inriktningar, riksrekryterande inriktningar.

Skolverket är beslutande i frågor som det nationella programrådet bereder.

Ledamöter i råden ska vara intressenter i aktuella program.

Lokala programråd för yrkesprogram

Samverkan mellan skolhuvudman och avnämare.

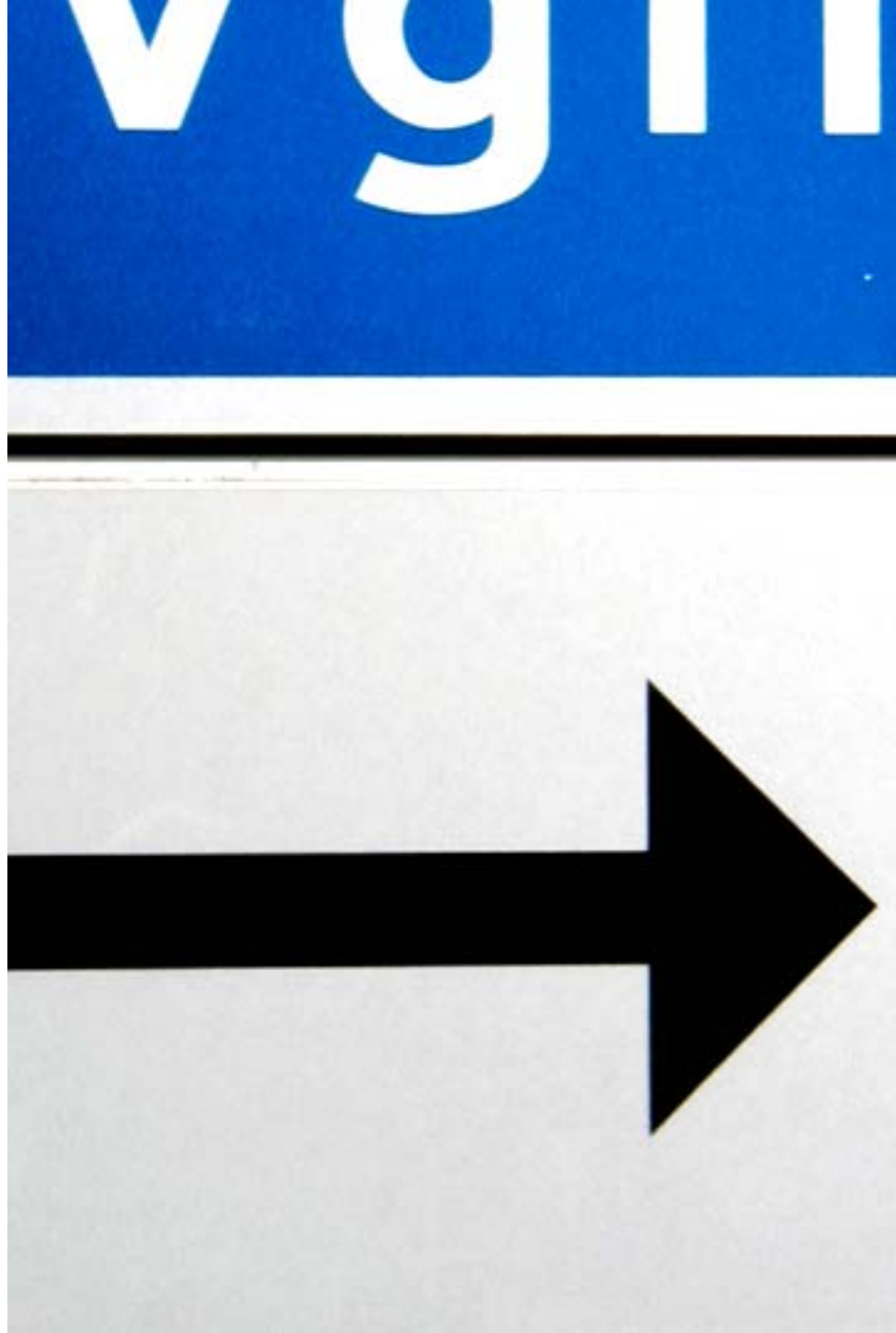
Rådgivande funktion – beslut fattas av skolhuvudman efter hörande.

Bör medverka vid utformningen av yrkesprov/examensuppgifter.

Den gymnasiala lärlingsutbildningen.

Kan vara ett gemensamt råd för flera yrkesprogram – kan vara regionala.

Företrädare för berörda arbetstagare och arbetsgivare, skolledning, lärare och elever.

Nationella program

Yrkesprogram (14 st) leder till anställningsbarhet. Kan ge grundläggande högskolebehörighet.

Högskoleförberedande program (5 st) leder till att eleven blir väl förberedd för högskolestudier.

Yrkesprogram – 14 st

Programmet för

Bygg- och Anläggningsteknik

Djurhållning och Naturbruk

El- och Energiteknik

Flygteknik

Fordon och Transporter

Handel och Administrativ service

Hantverk

Hotell och Turism

Industriell teknik

Ledarskap och Friskvård

Restaurang och Livsmedel

Sjöfartsteknik

VVS-, Klimat- och Fastighetsteknik

Vård och Omsorg

Högskoleförberedande program – 5 st

Programmet för

Ekonomi

Estetik och Humaniora

Samhällsvetenskap och Media

Naturvetenskap

Teknik

Programstruktur

Gemensamt	Inriktningar	Program-fördjupning	Individuellt val	Exempel på yrkesutgångar
Gymnasie-gemensamma ämnen	Inriktnings-gemensamma karaktärs-ämnen	Fördjupning inom karaktärs-ämnena	200 poäng	Yrken för vilka eleven är anställningsbar på yrkes-program
Program-gemensamma karaktärs-ämnen	Inriktnings-gemensamma karaktärs-ämnen			Yrken för vilka eleven är anställningsbar på yrkes-program
Examensuppgift 100 poäng				

Gymnasie- gemensamma ämnen

Ingår i alla program men kan variera
i omfattning och innehåll

Svenska/svenska som andraspråk, 100 p

Engelska, 100 p

Matematik, 100 p, alternativa kurser

Historia, 50/100 p

Religionskunskap, 50 p

Samhällskunskap, 50/100 p

Naturkunskap*, 50/100 p

Idrott och hälsa, 100 p

*Ersätts av Biologi, Kemi och Fysik på
programmen för Naturvetenskap resp. Teknik

Byggstenar i de nya programmen

Programfördjupning

**Skolverket ska efter samråd med
avnämare fastställa vilka kurser eller
kurspaket som får erbjudas som
programfördjupning.**

**Begränsad valfrihet för skolan
och för eleven – kurserna måste
leda till avsedd yrkesutgång.**

Byggstenar i de nya programmen

Individuellt val

200 poäng som eleven disponerar fritt

Vissa kurser ska alltid erbjudas:

Idrott och hälsa 2 (alla program)

En estetisk kurs (alla program)

Engelska (ytterligare en kurs) och Svenska/ Svenska som andraspråk (ytterligare två kurser) för att uppnå grundläggande högskolebehörighet på yrkesprogrammen

Byggstenar i de nya programmen

Ett fjärde år i en treårig gymnasieskola

Inom teknikområdet: Teknik och yrkesinriktade teknikprogram.

Ska utgöra en möjlig breddad gymnasieutbildning.

Krävs examen yrkes-/högskoleexamen för tillträde.

Leda till särskild examen.

Programmet för Bygg- och Anläggningsteknik

Gemensamt 600 p + 400 p	Inriktningar minimum 300 p (Idag 300 p)	Program- fördjupning högst 900 p (Idag 550 p)	Individuellt val 200 p (Idag 300 p)	Exempel på yrkesutgångar
<p>Gymnasiegemensamma ämnen 600 p (Idag 750 p)</p> <p>Dessa är: Svenska/Svenska som andraspråk 1 100 p Engelska 5 100 p Matematik 1 100 p Historia 1 50 p Religionskunskap 1 50 p Samhällskunskap 1 50 p Naturkunskap 1 50 p Idrott och hälsa 1 100 p</p> <p>Karaktärsämnen 400 P (Idag 500 p)</p>	<p><i>Husbyggnad</i> Karaktärsämnen</p>	<p>Dessa kurser får erbjudas: Skolverket fastställer vilka karaktärsämneskurser som får erbjudas. Utifrån dessa tillåtna kurser beslutar huvudmannen vilka kurspaket eller kurser som erbjuds.</p>	<p>Dessa kurser ska erbjudas på alla program: Idrott och hälsa, Estetiska kurser Dessa kurser ska erbjudas på yrkesprogram inom ramen för det individuella valet och/eller som utökat program (ger grundläggande högskolebe-hörighet): Engelska 6, Svenska/Svenska som andraspråk 2 Svenska/Svenska som andraspråk 3 Dessa kurser får erbjudas: Huvudmannen fastställer vilka övriga kurser som får erbjudas.</p>	<p>Träarbetare Murare Golvläggare Ställningsbyggare Glastekniker</p>
	<p><i>Anläggning</i> Karaktärsämnen</p>			<p>Anläggningsarbetare Vägarbetare Bergarbetare Maskinförare</p>
	<p><i>Måleri</i> Karaktärsämnen</p>			<p>Målare</p>
<p><i>Plåtslageri</i> Karaktärsämnen</p>	<p>Plåtslagare</p>			
<p>Examensuppgift 100 p</p>				

Lärlingsutbildning

Alternativ väg till yrkesexamen.

Behörighetskrav och urvalsregler som för skolförlagd yrkesutbildning.

Behandlas som en egen inriktning.

Omfattar 2 500 poäng.

Minst 1 250 poäng arbetsplatsförläggs.

Samma gymnasiegemensamma ämnen.

Samma krav på examensuppgift.

Nationell utbildningsplan.

Lärlingsutbildning forts.

Lokal utbildningsplan i samarbete med lokala avnämare.

Utbildningsblock om 200 till 500 poäng.
Dessa ska betygssättas.

Lärling ska kunna vara anställd.

Utbildad handledare på arbetsplatsen
och yrkeslärare på skolan har ansvaret.

Avtal reglerar arbetsplatsens och
skolans ansvar.

Utbildningskontrakt med eleven.

Arbetsplatsförlagt lärande

Utan arbetsplatsförläggning
– inget program.

Minst 15 veckor ska vara
arbetsplatsförlagda.

Utbildad handledare på
arbetsplatsen som
samverkar med yrkeslärare.

Behörighet till yrkesprogram

Godkänt betyg i minst 8 ämnen inklusive svenska/svenska som andraspråk, matematik och engelska*.

* Om särskilda skäl finns kan en elev tas in även om han saknar betyg i engelska om han bedöms kunna klara utbildningen på programmet. Eleven ska då garanteras särskilt stöd.

Behörighet till Program för Ekonomi, Estetik och Humaniora resp. Samhällvetenskap och Media

Godkänt betyg i minst 12 ämnen inklusive svenska/svenska som andraspråk, matematik och engelska*.

Godkänt betyg i geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap.

* Om särskilda skäl finns kan en elev tas in även om han saknar betyg i engelska om han bedöms kunna klara utbildningen på programmet. Eleven ska då garanteras särskilt stöd.

Behörighet för Programmen för Naturvetenskap resp. Teknik

Godkänt betyg i minst 12 ämnen inklusive svenska/svenska som andraspråk, matematik och engelska*.

Godkänt betyg i biologi, fysik och kemi.

* Om särskilda skäl finns kan en elev tas in även om han saknar betyg i engelska om han bedöms kunna klara utbildningen på programmet. Eleven ska då garanteras särskilt stöd.

Antagning

En inriktning får starta redan från början av åk 1

Lärlingsutbildningen är ur antagningshänseende jämställd med en inriktning, när det gäller mottagande är den jämställd med en regional inriktning

Vissa riksrekryterande utbildningar kan få ha andra urvalskriterier, högst 15 % av betygsvärdet

Examenskrav

Betyg på 2 500 poäng – fullständigt program

Godkänt på minst 2 250 poäng

Godkänd examensuppgift

Godkända kurspoängen ska inkludera svenska/svenska som andraspråk, engelska, matematik och **vissa karaktärsämnen**

Skolverket ska fastslå vilka ämnen

Examensmål

Uttrycker de kompetenser eleven ska ha när hon/han avslutar sin utbildning

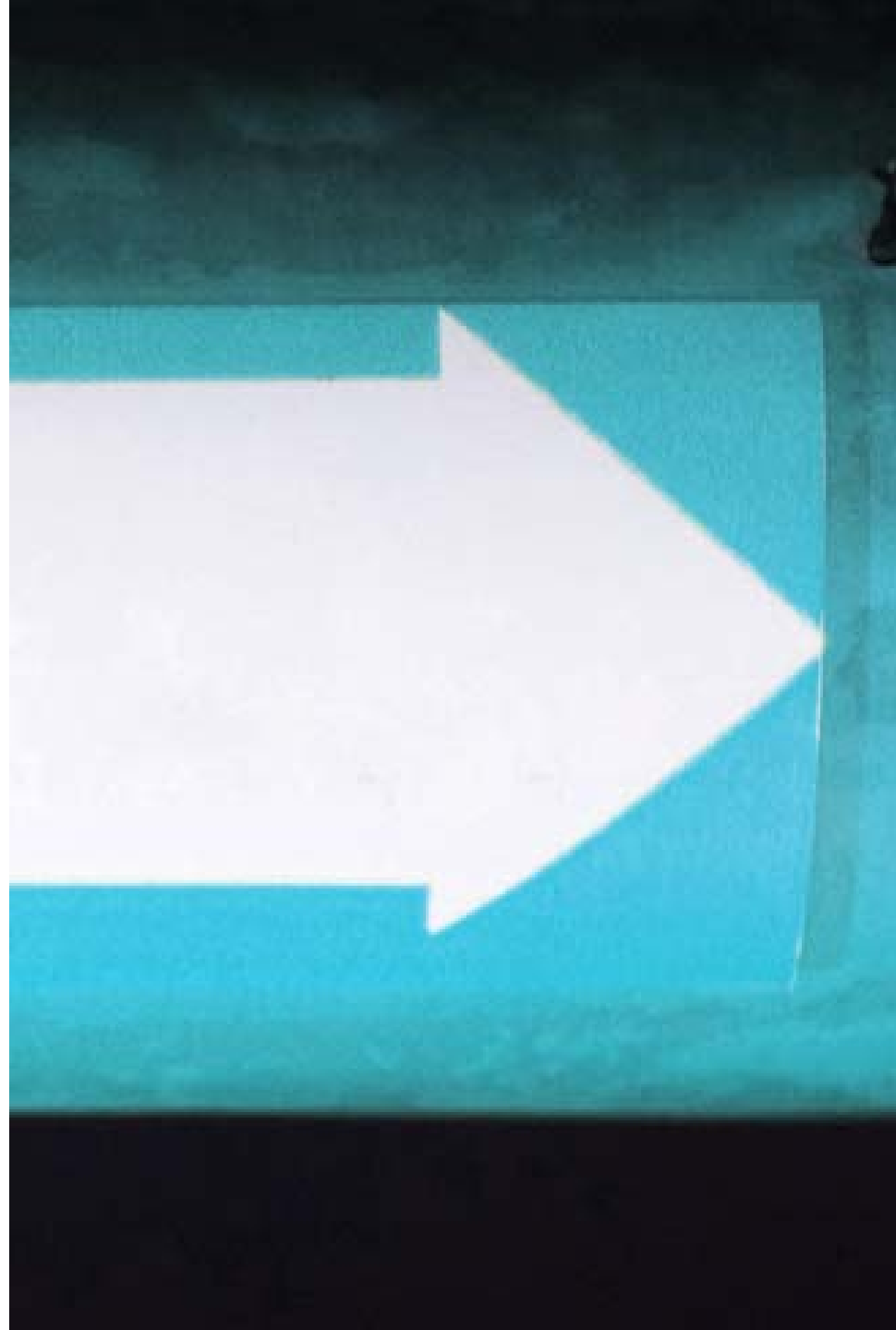
Ska utformas i samverkan med branscherna genom de nationella programråden

Examensmålen består av:

Examenskrav

Mål för examensuppgiften

Allmänna mål för programmet

Examensuppgiften, 100 p

Ska kontrollera om eleven har tillräcklig kompetens för att anställas

Ska vara inriktad mot yrkesutgången

Större sammanhängande arbete eller yrkesprov

Ska tas fram i samarbete med avnämarna genom det lokala programrådet

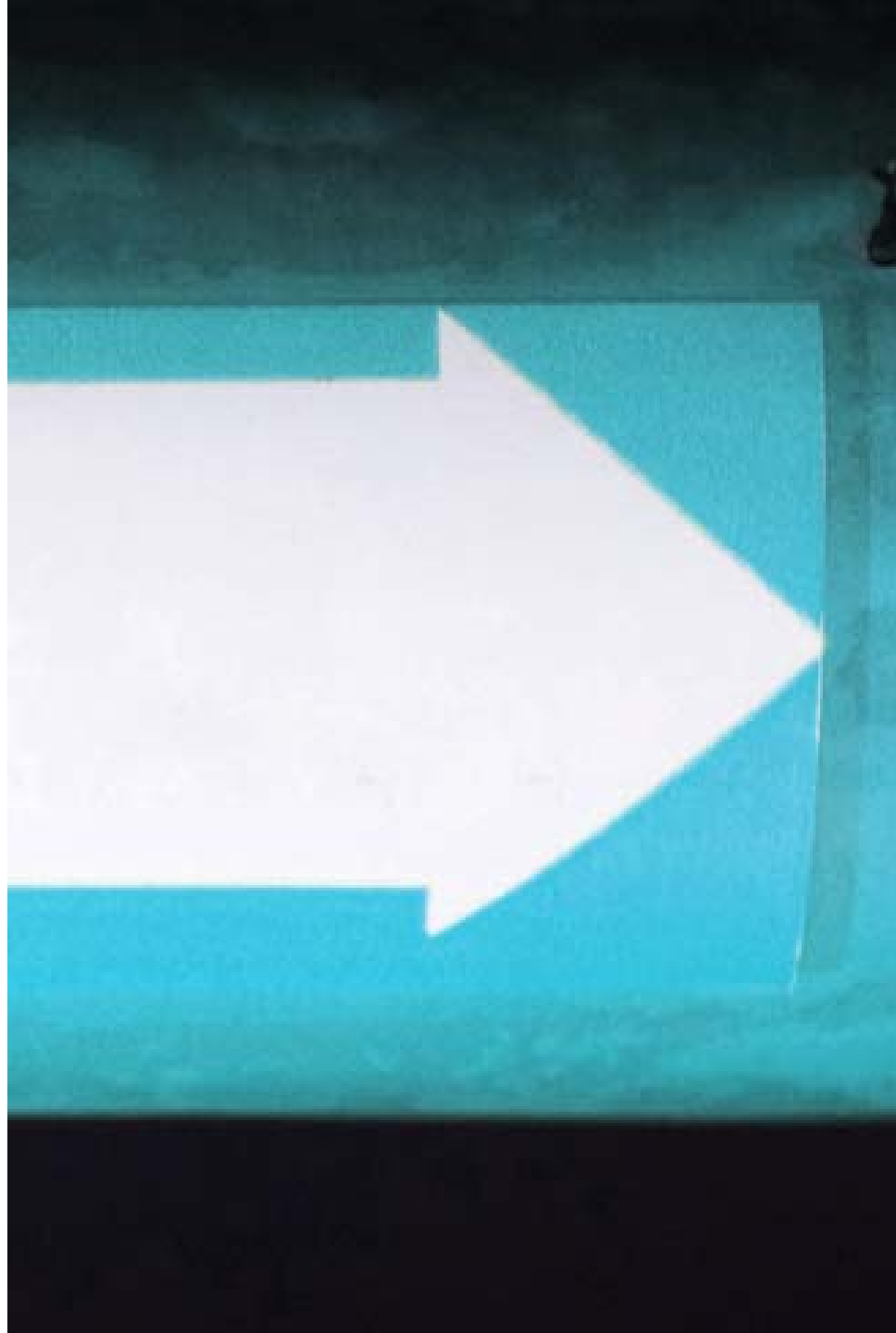
Ska alltid innefatta någon form av dokumentation

Examensuppgiften forts

Eleven ska ha en handledare dvs. en lärare med god kompetens inom området

Examensuppgiften ska bedömas av minst två personer: handledaren och lärare/kvalificerad företrädare för avnämarna

Endast IG - G

Examensmål Bygg- och anläggningsteknik

Allmänna mål för programmet

Här anges allmänna mål för programmet. Det är mål av den karaktären att de inte låter sig utvärderas genom en examensuppgift. I de allmänna målen kan bland annat ingå skrivningar som riktar sig mot gymnasieskolans uppdrag att förbereda alla elever för ett aktivt deltagande i samhällslivet men som ändå har anknytning till det specifika för programmet. Målen bör också delvis formuleras på ett sådant sätt att de beskriver programmet. De allmänna målen bör formuleras som mål för skolan, t.ex. ”skolan ansvarar för att varje elev...”. (Målen för examensuppgiften däremot formuleras som krav på vad eleven ska uppnå för att vara godkänd på examensuppgiften.)

Examensmål Bygg- och anläggningsteknik

Mål för examensuppgiften

Eleven ska genomföra en examensuppgift som visar att eleven är förberedd för det yrkesområde som gäller för den yrkesutgång eleven har valt. Det betyder att eleven visar följande:

Kunskap och förståelse

I sin examensuppgift ska eleven:

- visa kunskap om material, verktyg och metoder inom valt yrkesområde på en nivå som är tillräcklig för anställning inom området
- visa förståelse för krav på kvalitet samt sambanden mellan olika delar av byggprocessen och hur olika yrkeskategorier samverkar inom denna på en nivå som är tillräcklig för anställning inom området
- Visa kunskap om gällande regler, lagar och övriga bestämmelser inom yrkesområdet på en nivå som är tillräcklig för anställning inom området
- visa kunskap om faktorer som påverkar hälsa och säkerhet som är tillräcklig för att eleven ska kunna arbeta säkert inom yrkesområdet
- visa kunskap om hur resurs- och energihushållning kan användas inom yrkesområdet

Bygg- och anläggningsteknik

Färdighet och förmåga

I sin examensuppgift ska eleven:

- genomföra ett större arbete med fokus på ett eller flera av de kunskapsområden som ingår i den valda yrkesutgången på en nivå som är tillräcklig för anställning inom yrkesområdet
- visa färdighet att hantera material och utrustning enligt praxis och gällande föreskrifter på en nivå som är tillräcklig för anställning inom området
- visa förmåga att situationsanpassa tekniker och arbetsmetoder på ett rationellt sätt på en nivå som är tillräcklig för anställning inom området
- visa färdighet att använda informations- och kommunikationsteknik inom verksamhetsområdet samt visa förmåga att kritiskt granska, bedöma och använda relevant information för valt yrkesområde
- visa förmåga att kritiskt granska och utvärdera det egna arbetet med utgångspunkt i yrkespraxis och gällande kvalitetssystem
- visa förmåga att arbeta såväl självständigt som i lag
- visa förmåga att verka för en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö
- visa förmåga att kommunicera på svenska så att språket fungerar i yrkeslivet
- visa förmåga att formulera, argumentera och uttrycka väl grundade åsikter inom verksamhetsområdet
- visa förmåga att lösa matematiska problem av betydelse för yrkeslivet
- visa förmåga att reflektera över eget lärande så att behov av ytterligare kunskap kan identifieras

Bygg- och anläggningsteknik

Värderingsförmåga och förhållningssätt

I sin examensuppgift ska eleven:

- visa gott omdöme samt förmåga att ta initiativ, lösa problem och se konsekvenser av olika handlingsalternativ
- visa förmåga att göra val vid arbetets genomförande med hänsyn till resursförbrukning och återvinning
- visa serviceförmåga, kvalitets- och estetisk medvetenhet samt kreativitet vid yrkesutövandet som är tillräcklig för anställning inom yrkesområdet
- visa förmåga och vilja att ta personligt ansvar på ett sätt som visar att eleven är förberedd för yrkesområdet

Examensansvarig lärare

Minst en examensansvarig lärare med hög kompetens för varje program på varje skola.

På högskoleförberedande program – lektor (eller väl kvalificerad lärare).

På yrkesprogram – en väl kvalificerad yrkeslärare.

Examensansvarig lärare

Ansvarar för:

Praktiska examensfrågor

Kontakter och samverkan med yrkesbranscher resp. lärosäten

Nationell likvärdighet

Kvalitetsfrågor rörande utbildningsresultat

Ev. uppgifter inom programutveckling m.m.

Grundläggande behörighet till högskolan

Alla elever med examen från högskoleförberedande program har grundläggande behörighet.

Elever med examen från yrkesprogram plus ytterligare två kurser i svenska och en kurs i engelska har grundläggande behörighet.

Elever på yrkesprogram har rätt till utökat program – 300 p, för att kunna uppnå högskolebehörighet – utökad garanterad undervisningstid.

Valfrihet och nationell likvärdighet

Lokala kurser och specialutformade program utgår.

Skolverket får, efter hörande av det Nationella rådet, besluta om nya kurser och regionala inriktningar på försök.

Skolverket fastställer vilka programfördjupningskurser som får erbjudas.

Huvudmannen beslutar vilka man kan erbjuda.

Riksrekryterande utbildningar

Vissa yrkesutbildningar

Vissa utbildningar av elitkaraktär - estetiska utbildningar, idrottsutbildningar

Spetsutbildningar försöksverksamhet påbörjas nu

Skolverket beslutar efter hörande med Nationella rådet

VEDEN

9

9

9

Betyg och ämnesplaner

Kursplan ersätts av ämnesplan.

Ämnesplanen innehåller en typ av mål.

Ämnesplanen uttrycker respektive kurs centrala innehåll och betygskriterier.

Betyg sätts på varje kurs och alla kursbetyg ska finnas med i examensbeviset.

Nya ämnesplaner

Dagens kursplaner

- Finns för ämnen och kurser
- Struktur
  - *Ämnets syfte*
  - *Mål att sträva mot (finns ej för yrkesämnena)*
  - *Ämnets karaktär och uppbyggnad*
  - *Mål för varje kurs (finns endast för yrkesämnena)*
  - *Mål att uppnå för varje kurs*
  - *Betygskriterier för varje kurs*

Nya ämnesplaner

- Ska finnas för ämnen
- Struktur
  - *Ämnets syfte*
  - *Mål för ämnet*
  - *Centralt innehåll för varje kurs*
  - *Betygskriterier för varje kurs*
- Tydligare än i dag bl.a. genom att ange ett centralt innehåll och genom stödmaterial

Större likvärdighet – högre kvalitet

- **Samma regler för alla huvudmän**
- **Högre inträdeskrav – minst 8 godkända betyg**
- **Stramare struktur med mer tid för karaktären**
  - Mindre tid för kärnämnen, som blir gymnasiegemensamma ämnen; minst 600 p
  - Mindre utrymme för fria elevval; 200 p
  - Striktare regler för vad som får erbjudas som valbara kurser, som blir programfördjupning
  - Inga avvikelser från den nationella strukturen

Större likvärdighet – högre kvalitet

- **Högre utgångsnivå mot valt område - större olikhet mellan programmen**
  - Yrkesprogram – större utrymme för karaktären
  - Studieförberedande program – större utrymme för karaktären, 300 p svenska
  - Examensnivå som ska garanteras av 19 nationella programråd

Remissyttranden

Skolverket, SKL, Svenskt näringsliv,
Friskolornas riksförbund

- **I huvudsak bra**
- **Krävs öppningar i systemet** Alla
- **Fjärde året** Skolverket, SKL: yrkeshögskolan
- **Nationella rådet** Svenskt näringsliv tillstyrker; SKL till regeringen; Skolverket avstyrker; Friskolornas riksförbund: byråkratisering
- **Nationella programråd** Skolverket, SKL, Svenskt näringsliv tillstyrker; Friskolornas riksförbund: byråkratisering
- **Lokala programråd** Skolverket, SKL, Svenskt näringsliv positiva; Friskolornas riksförbund: inga formkrav

Remissyttranden

- **IV Skolverket:** preparandår på gymnasieskolan; SKL, Svenskt näringsliv: positiva
- **Högskolebehörighet** Skolverket, SKL (BF,OP): inom 2500 p; Svenskt näringsliv positiva
- **APL** Skolverket, Svenskt näringsliv positivt; SKL ser problem; Friskolornas riksförbund: större flexibilitet
- **Examensansvarig lärare** Skolverket positivt; SKL, Friskolornas riksförbund: negativt

Vad händer nu?

Remiss till 1 september

Proposition mars 2009?

Skolverket börjar arbeta med
programråd och därefter med
examensmål, kursplaner info m.m.?

Skolverkets arbete klart före
sommaren 2010?

Regeringen fattar beslut hösten 2010?

De första eleverna börjar hösten
2011?

Programmet för Bygg- och Anläggningsteknik

Gemensamt 600 p + 400 p	Inriktningar minimum 300 p (Idag 300 p)	Program- fördjupning högst 900 p (Idag 550 p)	Individuellt val 200 p (Idag 300 p)	Exempel på yrkesutgångar
<p>Gymnasiegemensamma ämnen 600 p (Idag 750 p)</p> <p>Dessa är: Svenska/Svenska som andraspråk 1 100 p Engelska 5 100 p Matematik 1 100 p Historia 1 50 p Religionskunskap 1 50 p Samhällskunskap 1 50 p Naturkunskap 1 50 p Idrott och hälsa 1 100 p</p> <p>Karaktärsämnen 400 P (Idag 500 p)</p>	<p><i>Husbyggnad</i> Karaktärsämnen</p>	<p>Dessa kurser får erbjudas: Skolverket fastställer vilka karaktärsämneskurser som får erbjudas. Utifrån dessa tillåtna kurser beslutar huvudmannen vilka kurspaket eller kurser som erbjuds.</p>	<p>Dessa kurser ska erbjudas på alla program: Idrott och hälsa, Estetiska kurser Dessa kurser ska erbjudas på yrkesprogram inom ramen för det individuella valet och/eller som utökat program (ger grundläggande högskolebe-hörighet): Engelska 6, Svenska/Svenska som andraspråk 2 Svenska/Svenska som andraspråk 3 Dessa kurser får erbjudas: Huvudmannen fastställer vilka övriga kurser som får erbjudas.</p>	<p>Träarbetare Murare Golvläggare Ställningsbyggare Glastekniker</p>
	<p><i>Anläggning</i> Karaktärsämnen</p>			<p>Anläggningsarbetare Vägarbetare Bergarbetare Maskinförare</p>
	<p><i>Måleri</i> Karaktärsämnen</p>			<p>Målare</p>
<p><i>Plåtslageri</i> Karaktärsämnen</p>	<p>Plåtslagare</p>			
<p>Examensuppgift 100 p</p>				